

En som het Pedersen

De siste orgeltonene steg opp mot kirkevelvet hånd i hånd med Pedersens sjel. Kisten sto igjen, favnende hans gamle legeme. Den var pyntet med en krans med sløyfe, der det sto skrevet: «Til Pedersen fra hans beste venn». Kransen var fra den avdøde selv. På sykeleiet hadde han bedt legen ordne det.

I sin ensomhet forventet ikke Pedersen flere blomster enn de han selv sørget for. Der tok han feil. Ved kisten lå også en båretbukett som et synlig bevis på det. Bukettens givere – det var tre av dem – satt beskjedent på bakerste benk. Flere var ikke til stede. Bortsett fra prest, organist og begravelsesbyråets representanter, var kirken fylt av øredøvende tomhet.

De tre på benken var, som Pedersen, eldre mennesker, som hadde hevet sin pensjon i adskillige år. Felles for dem var de samtale de hadde hatt med den nå avdøde – gode samtaler. Men det var for lenge siden, før fremskrittet satte sitt preg på vårt samfunn.

Mellom kjøpmann Andersen og postmann Dale satt fru Gregersen fra telefonsentralen. I takt med salmene kastet de sine minnesnører langt bakover i tiden og fisket fram bilder og bruddstykker av Pedersens liv. Det var den gang Andersen hadde butikk med hyssingrull i taket, sirupstønne på gulvet, kaffekvern på veggen og kunder som lente seg over disken og *samtalte*. På den tiden kom postmann Dale hjem til folk med brev, og tok seg tid til en *prat*, og når Pedersen ringte sentralen, bød fru Gregersen på et *muntret ord* og et knippe nytt, ved siden av å ekspedere.

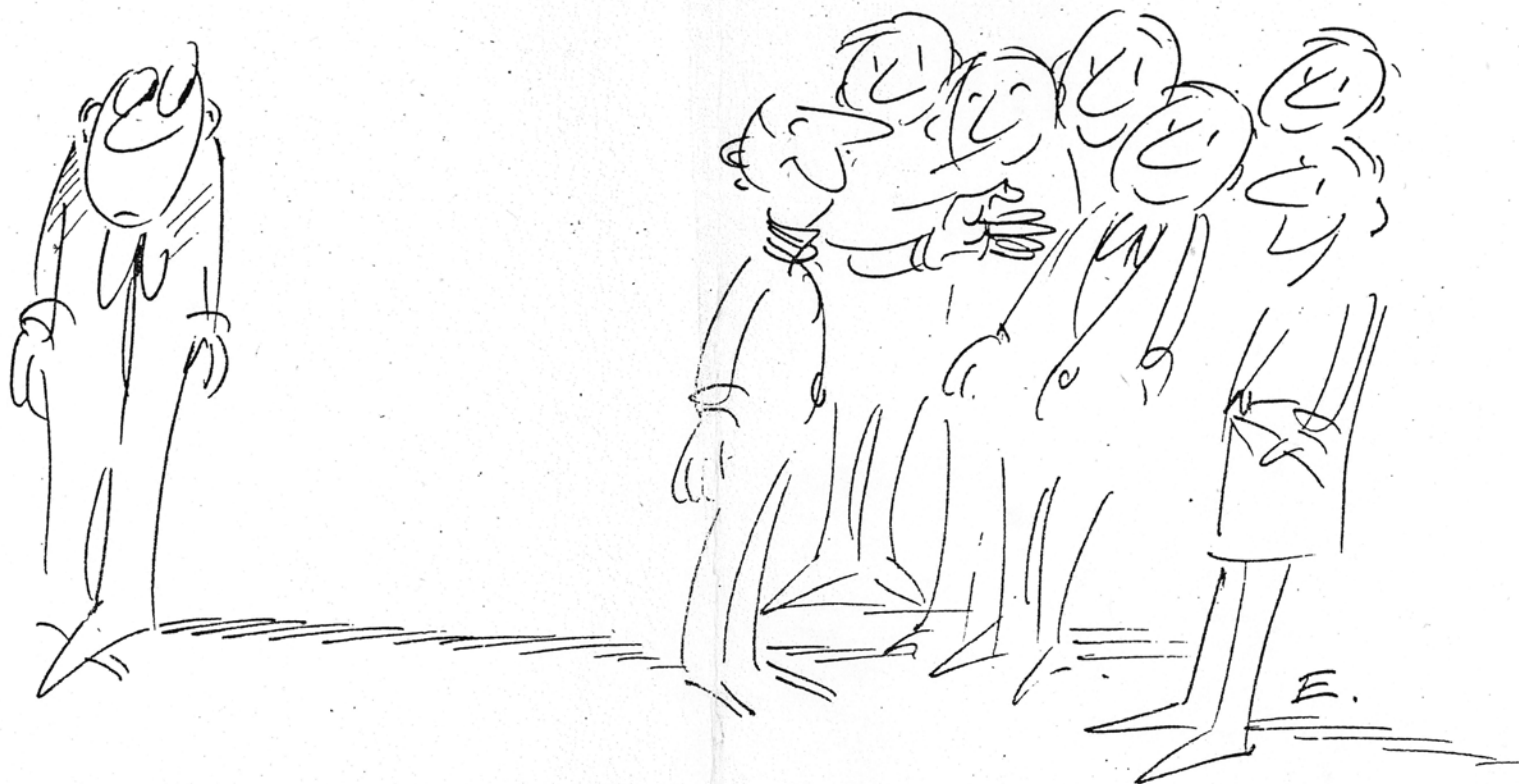
Så en dag dukket supermarkedet opp, hvor kunder, Pedersen inkludert, jaget mellom hyllene som en bølging skremt kveg. Postkasser ble samlet på ett sted der de, som en flokk kråker, sto med åpne gap og ventet på å bli føret med dagens reklame (reklame for økt komfort) av en stresset og tungt nedlesset postfunksjonær. Telefonen ble automatisert, fru Gregersen pensjonert og Pedersen stadig mer isolert. – Nysgjerrige forbigående stoppet opp utenfor kirkedøren, og det ble spurt:

«Hvem bisettes i dag?» En svarer: «Det kunne være en som het Pedersen».

Pedersens sjel, som raskt stilet mot høyere sfærer, oppfanget svaret og ble irritert. Han var ikke «en som het Pedersen», han var Pedersen. Ordene slo ekko mellom gravstøttene: «En som het... ensomhet... Ensomhet Pedersen». På dette tidspunktet var en stor bil i farlig fart på vei til kirken. Det var Pedersens nevø. Han var sent ute – for sent. Hans dager var så heseblesende travelt opptatt (som millioner av andre) med å produsere og selge tidsbesparende produkter, at han ikke rakk å gjøre hva han gjerne ville ha gjort. «Skulle ha sett litt mer til gamle onkel, men...» Pedersen iakttok nevøen, og hvis en sjel kan riste på hodet, så var det det han gjorde og spurte: «Hva er årsak til ensomhet – brist i samfunnsstrukturen, eller brist i menneskets karakter?» Pedersen ante at ordet «eller» var et ord

for meget, og at spørsmålet ville utløse en debatt uten vinnerargument.

Dette til tross, Pedersen trengte en tenkepause og satte seg godt til rette et stykke unna det tynnslitt ozonlaget. Hans blikk ruslet over moder jord. Der ser han enslige som ikke er ensomme og ensomme som ikke er enslige. Naturlig nok også enslige som er ensomme. Han ser feterte kjendiser som suger næring fra massene, men er ensomme til det desperate. Han ser unge like ensomme som gamle – menn like ensomme som kvinner. Han betrakter systemene. En kommuniststat i øst, hvor ensomhet herjer i ufrihetens og mistillitens fotspor. Når mennesker beøannes for å angi sin nabo, da blir det få, svært få fortrolige samtaler i nærmiljøet. Pedersens blikk går vestover og ser at frihet til å si hva du mener ikke nødvendigvis løser problemet.

Pedersens blikk tar sjøveien til Storbritannia, hvor melkemannen fremdeles er en sosial institusjon ved å bringe flaskene til kundens dør.

Han ser videre over Nordsjøen, og skuer Norge, og han minnes et utsagn fra en av velferdsstatens fremste forkjempere som så seg tilbake på sine gamle dager, og sa: «Før var vi naboer, nå bor vi bare ved siden av hverandre.» Pedersen besøkte en familie i 1989. De satt og kranglet om hvilken av de 14 kanalene de skulle se. Skjeløyet ønsket de Pedersen velkommen – et øye festet på gjesten, det andre på TV'en. Samtalekunsten som et skapende element mennesker imellom, er på vei ut. Et paradoks! I kommunikasjonens tidsalder blir familier splittet, unge fremmedgjort og gamle isolert. Pedersen var ikke mot teknikk og utvikling, tvert imot. Han var takknemlig for den elektroniske alarmknappen som ble montert i hans leilighet noen tid før han forlot det jordiske liv – det følte tryggere. Men å prate med en knapp har sine begrensninger. Til og med en enkel dialog om været går fort i stå. Pedersen savnet fellesskap.

Idette virvar av fragmenterte minner og perspektiver forsøker Pedersen å lete seg fram til en konklusjon.

- Han aner en kjerne av ensomhet i alle mennesker.
- Problemet er ikke meget teknikk, men lite omsorg.
- Menneskets intelligens blir lett dumhetens redskap uten kjærlighetens innsikt.
- Det å kreve vennskap er like fåfengt som å fange sommerfugler med en hammer. Vennskap er en gave som man gir og mottar.
- Ensomhet er bare én av mange syke frukter i et samfunn hvis nasjonale vekst-begrep knyttes til penger, ting og status, og ikke til ånd, etikk og omsorgsevne.
- Nøkkelen til ensomhetens tvangstrøye kunne ligge gjemt i kjærlighetens evangelium. Man kvier seg for å si det, fordi misbruk, forsømmelse og kynisme har tappet salt og saft ut av begrepet *kjærlighet* – punktert den gudgitte norm.

Til slutt ankommer Pedersen himmelporten. Før han banker på, kaster han et blikk ned på kirkegården, og ser at kjøpmann Andersen, postmann Dale og fru Gregersen er gått hjem, hver til sitt. Han legger merke til at kransen er visnet og båretbuketten like frisk. Så tørker han av seg på bena og går inn i evigheten – ut av ensomheten.

Einar Engebretsen